

## Begrotingsvoorstel 2019



**Raad voor de rechtspraak**  
Begrotingsvoorstel 2019

25 juli 2018



## **Inhoudsopgave**

	<b>Samenvatting</b>	<b>4</b>
<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>7</b>
<b>2</b>	<b>Beleidsmatige ontwikkelingen</b>	<b>8</b>
<b>3</b>	<b>Productiegerelateerde bijdrage</b>	<b>11</b>
3.1	Wijze van berekening	11
3.2	Productievoorstel	11
3.3	Budgettaire consequenties	18
<b>4</b>	<b>Bijdrage voor gerechtskosten</b>	<b>21</b>
<b>5</b>	<b>Bijdrage voor overige kosten</b>	<b>22</b>
5.1	Megazaken	22
5.2	Bijzondere kamers	22
5.3	College van beroep voor het Bedrijfsleven	23
5.4	Bijdrage tuchtrecht	25
5.5	Secr. Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen	25
<b>6</b>	<b>Aanvraag leenfaciliteit</b>	<b>26</b>
<b>7</b>	<b>Samenvattend begrotingsvoorstel voor de Rechtspraak</b>	<b>27</b>
<b>8</b>	<b>Ontwikkeling eigen vermogen</b>	<b>28</b>

## Samenvatting

De financiële situatie van de Rechtspraak is zorgelijk. Voor deze financiële problematiek zijn twee hoofdoorzaken aan te wijzen: het vertraagde tempo waarin de digitalisering zich nu ontwikkelt en de sterk gedaalde instroom van zaken. De Rechtspraak doet alles wat mogelijk is om de kosten aan te passen, maar het tempo waarin de kosten kunnen worden teruggebracht is beperkt gezien het relatieve vaste karakter van de kosten. Over de financiële problematiek is de Raad in voortdurend overleg met de Minister voor Rechtsbescherming.

Voor een structurele oplossing van de financiële problematiek wordt in 2018 in samenspraak met de Minister een doorlichtingsonderzoek uitgevoerd, waarbij wordt onderzocht hoe de financiële middelen en de taken van de Rechtspraak met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht. De uitkomst van deze doorlichting zal volgend jaar worden betrokken in de te maken prijsafspraken voor de periode 2020/2022 in het kader van besluitvorming over de Begroting 2020.

In dit Begrotingsvoorstel 2019 wordt aangegeven welke middelen nodig zijn om de taken van de Rechtspraak te kunnen uitvoeren. Het begrotingsvoorstel bevat tevens wijzigingsvoorstellen voor de toegekende bijdrage voor het uitvoeringsjaar 2018.

De missie van de Rechtspraak is het zorgen voor integere, tijdige en effectieve beslechting van geschillen en berechting van strafbare feiten door onafhankelijke rechters en het bijdragen aan de instandhouding van de rechtsstaat en het vertrouwen van de burger in het recht. Om deze missie goed te kunnen blijven invullen zijn de in de Agenda benoemde speerpunten van snelle, toegankelijke en deskundige rechtspraak actueel in de periode vanaf 2019. Er zal meer nadruk liggen op maatschappelijk effectieve rechtspraak en innovatie. En de digitalisering zal zich meer focussen op toegankelijkheid dan op snelheid. Verder blijft het onderhouden van de democratische rechtspraak de komende jaren een belangrijk thema in zowel nationaal als internationaal perspectief.

*Snelle rechtspraak* blijft onverminderd een thema waar de Rechtspraak resultaten wil boeken: de doorlooptijden van rechtszaken dienen te worden verkort. Aan die ambitie houdt de Rechtspraak vast. Onderzocht gaat worden hoe en in welke mate de doorlooptijden per zaakscategorie realistisch gezien verkort kunnen worden.

*Toegankelijkheid van rechtspraak* kent vele vormen. Ook maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER) draagt bij aan toegankelijkheid door de daarin besloten laagdrempeligheid en oplossingsgerichtheid van rechtspraak. Onder de paraplu van MER stimuleert de Rechtspraak de totstandkoming van bottom-up initiatieven op het gebied van sociale innovatie. De kleinschalige initiatieven die nu lopen worden door de Rechtspraak voor zover mogelijk zelf bekostigd. Voor het landelijk implementeren van succesvol gebleken lokale innovaties zijn echter additionele middelen nodig. Dit zal worden meegenomen in de te maken prijsafspraken voor de periode 2020/2022.

Het vergroten van de *digitale toegankelijkheid van rechtspraak* blijft een hoge prioriteit. Ten opzichte van de eerdere aanpak van de digitalisering – die ook was gericht op de automatisering van werkprocessen binnen de Rechtspraak – wordt de aanpak kleiner en beheersbaarder en wordt de doelstelling versmald tot digitale toegankelijkheid.

De kern van *deskundige rechtspraak* wordt gevormd door de door rechters en raadsheren zelf ontwikkelde professionele standaarden. Ook in 2019 wordt de implementatie van de professionele standaarden voortgezet. Verder wordt aan deskundige rechtspraak bijgedragen door het evalueren van de opleiding en de selectie van rechters, de verdere uitvoering van het programma Organisatie van kennis en wordt de Visitatie gerechten in 2019 afgerond.

#### *Mutaties*

Onderstaand worden de financiële mutaties voor 2018–2023 weergegeven ten opzichte van de stand van de begroting 2018 van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

**Tabel 1 Mutaties begrotingsvoorstel Rechtspraak 2019**  
x € 1.000

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Productiegerelateerde bijdrage	- 33.881	- 37.705	- 28.056	- 29.232	- 22.639	- 13.837
Compensatie J&V	33.881	37.705				
Gerechtskosten	548	432	414	435	451	530
Overige kosten	2.383	2.241	2.278	2.420	2.558	2.558
Niet BFR	400	400	400	400	400	400
<b>Mutatie bijdrage Rechtspraak</b>	<b>3.331</b>	<b>3.074</b>	<b>- 24.964</b>	<b>- 25.978</b>	<b>- 19.230</b>	<b>- 10.349</b>
<b>Aanvulling negatief EV</b>	<b>40.000</b>	<b>34.000</b>				
	<b>43.331</b>	<b>37.074</b>	<b>- 24.964</b>	<b>- 25.978</b>	<b>- 19.230</b>	<b>- 10.349</b>
<b>Totaal gevraagd bijdrage MvJ&amp;V</b>	<b>969.433</b>	<b>954.538</b>	<b>894.244</b>	<b>901.398</b>	<b>908.163</b>	<b>917.044</b>

Voor 2018 en voor 2019 betekent dit dat het totaal van de mutaties leiden tot een verhoging van de bijdrage van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van € 3 mln. Daarnaast wordt voor 2018 en voor 2019 een negatief eigen vermogen verwacht dat conform het Besluit Financiering Rechtspraak wordt aangevuld door de Minister voor Rechtsbescherming. Deze extra middelen voor 2018 en voor 2019 zijn noodzakelijk om de verwachte instroom van zaken te kunnen verwerken en de kwaliteit te kunnen waarborgen.

De productiegerelateerde bijdrage wordt berekend door per productgroep het verwachte aantal zaken te vermenigvuldigen met de vooraf overeengekomen prijzen. Omdat op basis van de huidige instroomprognoses minder zaken instromen dan is gefinancierd in de begroting 2018 van Justitie en Veiligheid zou de productiegerelateerde bijdrage voor 2018 moeten worden verlaagd. Voor het uitvoeringsjaar 2018 gaat het om een verlaging van circa € 34 mln., voor het begrotingsjaar 2019 gaat het om een verlaging van circa € 38 mln. De Rechtspraak doet alles wat mogelijk is om de kosten aan te passen aan de verlaagde zaaksinstroom, maar het tempo waarin de kosten kunnen worden teruggebracht is beperkt gezien het relatieve vaste karakter van de kosten. Gezien de huidige financiële problematiek kan de Rechtspraak een verlaging van de bijdrage van deze omvang niet opvangen. Daarom is met de Minister voor Rechtsbescherming overeengekomen dat de berekende verlaging van de p\*q-bijdrage beschikbaar blijft voor de rechtspraak.

In dit begrotingsvoorstel zijn de aantallen zaken opgenomen uit de prognose van de ketenbrede capaciteitsbehoefte zoals het Ministerie van Justitie en Veiligheid die eind 2017 heeft vastgesteld. De belangrijkste verandering in de nu verwachte capaciteitsbehoefte ten opzichte van de gefinancierde reeks (begroting 2018 Justitie en Veiligheid) doet zich met name voor bij de civiele sector en bij de bestuurszaken bij de rechtbanken.

*Eigen vermogen*

Nadat het jaar 2017 met een negatief eigen vermogen van € 27 mln. is afgesloten wordt voor 2018 een verlies verwacht doordat de instroom fors is gedaald en de baten van de digitalisering later dan verwacht worden gerealiseerd. De huidige verwachting is dat eind 2018 een negatief eigen vermogen zal ontstaan van minimaal € 40 mln. en dat ook in 2019, na aanvulling van het negatieve eigen vermogen van 2018 tot nul, een tekort zal ontstaan van minimaal € 34 mln. Indien de instroom van zaken in de praktijk lager uitkomt dan de huidige vastgestelde instroomprognose, kan het financiële beeld verder verslechteren.

**Tabel Eigen vermogen Rechtspraak  
(in mln. euro)**

	2017	2018	2019
Eigen vermogen per 1-1	1,6	0	0
Prognose resultaat	- 28,6	- 40	- 34
Eigen vermogen per 31-12	- 26,9	- 40	- 34
Aanvullen negatief EV door J&V	26,9	40	34

## **1 Inleiding**

In deze meerjarenbegroting geeft de Rechtspraak aan welke activiteiten hij in de jaren 2018–2023 wil verrichten en welke middelen daarvoor nodig zijn. Het begrotingsvoorstel voldoet aan de afspraken die de Minister voor Rechtsbescherming en de Raad voor de rechtspraak hebben gemaakt over begrotings- en verantwoordingsinformatie.

In de begroting van Justitie en Veiligheid over 2019 (september 2018) zal de Minister voor Rechtsbescherming aangeven welke middelen hij voornemens is bij begrotingswet beschikbaar te stellen aan de Rechtspraak. Indien dit bedrag afwijkt van het bedrag in dit begrotingsvoorstel, geeft de Minister gemotiveerd aan waarom dit het geval is. Vervolgens geeft de Rechtspraak in het jaarplan 2019 aan welke activiteiten worden ondernomen met de middelen die de Minister voor Rechtsbescherming op basis van de begrotingswet feitelijk ter beschikking stelt. In dit begrotingsvoorstel 2019 worden ook wijzigingsvoorstellen opgenomen voor het lopende uitvoeringsjaar 2018.

### Leeswijzer

Dit begrotingsvoorstel is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt gestart met de beleidsmatige ontwikkelingen. De financiële bijdrage van het Ministerie van Justitie en Veiligheid aan de Raad voor de rechtspraak conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 bevat drie onderdelen: een productie-gerelateerde bijdrage, een bijdrage voor gerechtskosten en een bijdrage voor overige kosten. In de hoofdstukken 3 en 4 worden voor elk van deze onderdelen voorstellen gedaan.

Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de werkzaamheden van de Rechtspraak die niet voortvloeien uit de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Besluit Financiering rechtspraak 2005. Hoofdstuk 6 heeft betrekking op de leenfaciliteit. In hoofdstuk 7 wordt het totale begrotingsvoorstel gepresenteerd en in hoofdstuk 8 wordt de verwachte ontwikkeling van het eigen vermogen geschetst.



## 2 Beleidsmatige ontwikkelingen

In 2019 herijkt de Rechtspraak de Agenda van de Rechtspraak 2015–2020. De looptijd van de Agenda was eerder al verlengd van 2018 naar 2020. De verwachting is dat ook in de periode vanaf 2019 snelle, toegankelijke en deskundige rechtspraak weer actuele speerpunten zijn. Er zal meer nadruk komen te liggen op maatschappelijk effectieve rechtspraak en innovatie. En de digitalisering zal zich meer focussen op toegankelijkheid dan op snelheid. Verder blijft het onderhouden van de democratische rechtsstaat de komende jaren een belangrijk thema in zowel nationaal als internationaal perspectief.

### *Democratische rechtsstaat*

De Nederlandse democratische rechtsstaat behoort tot de best functionerende rechtsstaten ter wereld. Om die positie te behouden is permanent onderhoud nodig. In onze rechtsstaat kunnen burgers ter bescherming van hun grondrechten een beroep doen op een onafhankelijke en onpartijdige rechter, die het overheidsoptreden controleert. Van onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak kan slechts sprake zijn indien daarvoor de institutionele waarborgen aanwezig zijn. De Raad voor de rechtspraak spreekt andere staatsmachten er op aan indien het functioneren van de Rechtspraak in rechtstatelijk opzicht in het gedrang komt. Dat doet de Raad in internationaal perspectief de komende twee jaar heel actief via het voorzitterschap van het Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak. Dit netwerk zet zich in voor de versterking van de positie van de rechterlijke macht in Europese landen. Want die positie staat in een aantal Europese landen flink onder druk. Bijvoorbeeld in Polen waar de regering de wetgeving zodanig aanpast dat de rechterlijke macht systematisch aan banden wordt gelegd en niet meer onafhankelijk van de regering kan functioneren.

### *Snelle rechtspraak*

Snelle rechtspraak blijft onverminderd een thema waar de Rechtspraak resultaten wil boeken: de doorlooptijden van rechtszaken dienen te worden verkort. Aan die ambitie houdt de Rechtspraak vast. Onderzocht gaat worden hoe en in welke mate de doorlooptijden per zaakscategorie realistisch gezien verkort kunnen worden. Gestart wordt met de ontwikkeling van een nieuwe normenset. Vervolgens wordt gekeken hoe en in welke volgorde de nieuwe normen kunnen worden ingevoerd en hoe kan worden gestuurd op realisatie van de normen. Bij het realiseren van kortere doorlooptijden zal vooral gekeken worden naar mogelijkheden op het gebied van gedrag, regie, planning en logistiek. Ondersteuning via informatietechnologie is op dit moment minder aan de orde, daar de focus van IT voor nu vooral gericht is op digitale toegankelijkheid van rechtspraak.

### *Toegankelijke en maatschappelijk effectieve rechtspraak*

Toegankelijkheid van rechtspraak kent vele vormen; het betreft onder meer de fysieke toegankelijkheid en bereikbaarheid van gerechtsgebouwen, doorlooptijden en begrijpelijkheid. Ook maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER) draagt bij aan toegankelijkheid door de daarin besloten laagdrempeligheid en oplossingsgerichtheid van rechtspraak. Onder de paraplu van MER stimuleert de Rechtspraak de totstandkoming van bottom-up initiatieven op het gebied van sociale innovatie. Ook binnen het strafrecht zijn initiatieven gestart die bijdragen aan MER. Uit de vele initiatieven die er al zijn is duidelijk geworden dat de richtinggevende principes van MER op brede steun zowel binnen als

buiten de Rechtspraak kunnen rekenen. Om de initiatieven in goede banen te leiden kan niet worden volstaan met de eigen middelen die de gerechten hiervoor vrijmaken. Voor succesvolle innovatie is het van belang dat initiatieven op doordachte wijze worden gestimuleerd en gefaciliteerd, door middel van «technical assistance» en onderzoek. Alleen dan kunnen succesvolle initiatieven en succesvolle bouwstenen voor innovatie worden geïdentificeerd en alleen dan kan de stap van «start up» naar «scale up» worden gemaakt. De kleinschalige initiatieven die nu lopen worden door de Rechtspraak voor zover mogelijk zelf bekostigd. Voor het landelijk implementeren van succesvol gebleken lokale innovaties zijn echter additionele middelen nodig. Dit zal worden meegenomen in de te maken prijsafspraken voor de periode 2020/2022.

Het vergroten van de *digitale toegankelijkheid* van rechtspraak blijft een hoge prioriteit. Ten opzichte van de eerdere aanpak van de digitalisering – die ook was gericht op de automatisering van werkprocessen binnen de Rechtspraak – wordt de aanpak gereset. De ambities worden teruggeschroefd. De aanpak wordt kleiner en beheersbaarder en de doelstelling wordt versmald tot digitale toegankelijkheid. We zorgen ervoor dat procespartijen berichten en stukken digitaal met de Rechtspraak kunnen uitwisselen. De ambitie van de digitalisering moet breed gedragen worden binnen de Rechtspraak, dat is een belangrijke voorwaarde voor het kunnen realiseren van de reset. Er wordt een basisplan voor de reset van de digitalisering opgesteld. De vaststelling en de uitvoering van dit basisplan zal plaatsvinden binnen de nieuwe besluitvormingsstructuur van de in 2018 vastgestelde IV-governance. De verwachting is dat najaar 2018 besluitvorming kan plaatsvinden over de doelen van de digitalisering, de manier waarop die moeten worden bereikt en de kosten die daarmee gemoeid zijn.

#### *Deskundige rechtspraak*

Naast snelle en toegankelijke rechtspraak is deskundige rechtspraak een speerpunt uit de Agenda van de Rechtspraak 2015–2020. Deskundigheid is een essentieel onderdeel van professionaliteit. Van de rechter wordt verwacht dat hij, hoe ook georganiseerd, over de vereiste juridische en niet-juridische deskundigheid beschikt. Professionaliteit is onderdeel van deskundige rechtspraak maar houdt meer in dan deskundigheid alleen. Professionaliteit gaat ook over het voeren van regie met het oog op effectiviteit, doelmatigheid en snelheid. Communicatieve vaardigheden worden steeds belangrijker: weten te communiceren met partijen tijdens zittingen, begrijpelijk zijn, maar ook zich staande weten te houden in de schijnwerpers van de publieke aandacht. Dat vereist adequaat, maar vooral ook snel reageren. De professionaliteit is door de rechters zelf vastgelegd in professionele standaarden. De rechters en raadsheren gaan bij voorkeur direct en volledig op basis van deze standaarden werken. De financiering wordt echter geleidelijk beschikbaar gesteld via de begroting van het Ministerie van Justitie en Veiligheid waardoor de implementatie van de standaarden ook geleidelijk zal plaatsvinden. Ook in 2019 wordt de implementatie van de standaarden voortgezet.

In de visie van de Rechtspraak vormen de professionele standaarden mede basis voor de werklastnormen en daarmee de begroting van de Rechtspraak, naast geprognosticeerde instroom van zaken en genormeerde doorlooptijden. Uiteindelijk dienen de professionele standaarden van alle rechtsgebieden met elkaar in verband worden gebracht via een stelsel van gelijk toegepaste werklastnormen.

Verder wordt aan deskundige rechtspraak bijgedragen door het evalueren van de opleiding en de selectie van rechters, de verdere uitvoering van het programma Organisatie van kennis en wordt de Visitatie gerechten in 2019 afgerond.

#### *Verbetering van de bekostiging*

De Raad en het Ministerie van Justitie en Veiligheid zijn in overleg over hoe de bekostigingssystematiek van de Rechtspraak op onderdelen kan worden verbeterd. Hoewel het financieringssysteem veel heeft opgeleverd, is het voor verbetering vatbaar. Zo biedt de bekostiging van de Rechtspraak onvoldoende mogelijkheden voor innovatie. Grote vernieuwingsprogramma's zoals bijvoorbeeld KEI moeten daardoor uit het reguliere budget worden betaald. Een onafhankelijk adviseur werkzaam bij de Raad van State voert in 2018 een onderzoek uit naar de mogelijkheden om verbeteringen in de toepassing van het bekostigingssysteem op het gebied van de wijze waarop de tijdmeting wordt toegepast (meer recht doen aan de werkelijke benodigde tijd voor de afhandeling van zaken) en de wijze waarop rekening wordt gehouden met het niveau van de benodigde kosten voor ICT, innovatie en overhead in een situatie van een sterk dalende zaaksinstroom. In het najaar van 2018 maken de Minister en de Raad op basis van het uitgebrachte advies nadere afspraken over de bekostigingssystematiek.

Ook in de verdeling van de door de Minister toegekende bijdrage over de gerechten zijn verbeteringen mogelijk. Er zijn voorstellen voor aanpassingen ontwikkeld die in de volgende prijsperiode 2020/2022 zullen worden toegepast. Tot slot zijn er voorstellen ontwikkeld die een betere sturing binnen gerechten mogelijk maken.

#### *Doorlichtingsonderzoek Rechtspraak*

Een onafhankelijke en kwalitatief hoogstaande rechtspraak is een belangrijke pijler voor de Nederlandse rechtstaat. Die onafhankelijkheid en kwaliteit worden mede bepaald door een toereikende financiering. Het feit dat die financiering bij wet is geregeld, geeft aan dat de wetgever hier ook veel waarde aan hecht. De door de Minister voor Rechtsbescherming beschikbaar gestelde middelen en de taken van de Rechtspraak zijn op dit moment niet meer met elkaar in evenwicht. Het is zeer de vraag of de huidige bekostiging van de Rechtspraak (nog) duurzaam is. De Minister en de Raad achten het wenselijk dat duidelijk wordt wat de oorzaken van de financiële tekorten zijn en welke maatregelen hiervoor getroffen kunnen worden. Daarom wordt een doorlichtingsonderzoek gestart waarin wordt onderzocht hoe de financiële middelen en de taken van de Rechtspraak met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht. Waar kunnen, met behoud van kwaliteit en onafhankelijkheid, de kosten worden vermindert en waar moeten de opbrengsten worden verhoogd? De doorlichting richt zich op drie onderzoeksgebieden: de bedrijfsvoering, de organisatie van het primair proces (zoals logistiek, delegatie, administratieve processen en ketensamenwerking inclusief mogelijkheden om middels wetgeving daarop wijzigingen door te kunnen voeren) en de ontwikkelingen in de gemiddelde zwaarte van zaken in relatie tot de zaaksprijzen. De uitkomst van deze doorlichting zal volgend jaar worden betrokken in de te maken prijsafspraken voor de periode 2020/2022 in het kader van besluitvorming over de Begroting 2020.

### **3 Productiegerelateerde bijdrage**

#### **3.1 Wijze van berekening**

In de financiële verhouding tussen de Raad en het Ministerie van Justitie en Veiligheid is voor het overgrote deel (ongeveer 95%) van de taken sprake van outputfinanciering. Meer zaken afdoen betekent hogere kosten; minder geld betekent dat minder zaken kunnen worden afgedaan. In dit licht zijn producten van de Rechtspraak gedefinieerd en zijn hiervoor prijzen afgesproken. Met ingang van 2005 zijn binnen de vier rechtsgebieden (civiel recht, strafrecht, bestuursrecht en kanton) tien productgroepen gedefinieerd en ondergebracht in de productie gerelateerde bijdrage (Besluit financiering rechtspraak 2005, art. 10).

#### **3.2 Productievoorstel**

De basis voor de capaciteitsbehoefte en het productievoorstel voor 2018 t/m 2023 en daarmee voor de productie gerelateerde bijdrage is conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 de verwachte instroom in die periode volgens de ketenprognoses.

##### *Betrouwbare instroomramingen*

De in dit begrotingsvoorstel opgenomen capaciteitsbehoefte voor de behandeling van strafzaken, bestuurszaken en civiele zaken, is gebaseerd op de door het Ministerie van Justitie en Veiligheid opgestelde meerjarenprognose van de capaciteitsbehoefte in de justitiële ketens op basis van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ). De prognose van de capaciteitsbehoefte voor de behandeling van vreemdelingenzaken is gebaseerd op de Meerjaren Productie Prognose (MPP) in de vreemdelingenketen.

De PMJ-prognoses zijn gebaseerd op econometrische modellen, waarbij gebruik is gemaakt van in het verleden gevonden verbanden tussen externe ontwikkelingen (demografische, economische en maatschappelijke) en ontwikkelingen in de verschillende justitieketens. De externe ontwikkelingen zijn onder andere de ontwikkeling van de omvang van de beroepsbevolking, de koopkrachtontwikkeling, het gemiddeld inkomen, de uitkeringen, de ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde en de collectieve lastendruk. De prognoses hiervan zijn ontleend aan diverse publicaties van het Centraal Planbureau (CPB)<sup>1</sup>.

Naast de beleidsneutrale raming van rechtszaken worden in PMJ en MPP ook verwachte gevolgen in aantallen zaken van nieuwe wet- en regelgeving en beleid meegenomen. Voor de Rechtspraak zijn die effecten over het algemeen gebaseerd op ex-ante evaluaties die in het kader van de wetgevingsadvisering tot stand zijn gekomen. In de huidige vastgestelde ketenprognoses worden voor 2019 en volgende jaren geen hele grote effecten verwacht van nieuw ingevoerde wet- en regelgeving en beleid op het aantal zaken dat voor de rechter zal komen.

---

<sup>1</sup> Voor 2018 is gebruik gemaakt van de Macro Economische Verkenningen van september 2017 (CPB, sep 2017). Voor de periode 2019–2021 is uitgegaan van de «Actualisatie Middellange-termijn Verkenning 2018–2021 (verwerking regeerakkoord)» (CPB, okt 2017). En voor de jaren 2022–2023 is gebruik gemaakt van de ramingen uit de publicatie «Drie herstelscenario's voor de periode 2016–2023» (van der Horst & Kranendonk, CPB, augustus 2014). Voor de ramingen in de periode tot en met 2023 is gekozen voor het «Accelerating recovery» scenario.

*Verwachte ontwikkeling van de capaciteitsbehoefte in de periode 2018 t/m 2023*

De huidige PMJ-prognoses zijn te vinden in tabel 2. De verwachting voor 2019 en volgende jaren is, in grote lijnen, dat de zaakontwikkeling bij de Rechtspraak en de daaruit voortvloeiende capaciteitsbehoefte zal stabiliseren rond het niveau van 2018. Het volume van kantonzaken (gemiddeld lichter qua werklast dan de gemiddelde rechtszaak) zal nog wel toenemen, maar het volume van andere zaakgroepen zal gelijk blijven of afnemen.

In 2019 zal gewogen naar werklast een beperkte afname te zien zijn met ruim 1 procent, wat zich onmiddellijk zal vertalen naar beschikbare financiële middelen. De meest recente verwachte ontwikkeling van het aantal zaken ligt beduidend lager dan de PMJ-prognose een jaar geleden aangaf. De huidige prognose (tabel 2) is daarmee ook beduidend lager dan de bestaande productie-afspraken (tabel 3). Gewogen naar werklast per zaak ligt de huidige prognose voor 2019 ruim 4 procent onder de bestaande productie-afspraken. Daarmee komt de productiegerelateerde bijdrage voor de Rechtspraak voor de komende jaren fors lager uit dan de bijdragen die in de vorige begroting waren opgenomen.

**Tabel 2 productie conform meerjarenprognose (aantallen producten)**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rechtbank Civiel	267.535	268.273	267.292	266.935	265.544	264.120
Rechtbank Bestuur	41.527	40.694	39.391	39.082	39.432	40.023
Rechtbank Straf	170.106	169.577	168.047	166.806	165.871	165.232
Rechtbank Kanton	1.022.859	1.042.710	1.071.958	1.122.046	1.169.641	1.214.641
correctie CBM afz. financiers	- 60.452	- 59.623	- 52.470	- 52.470	- 52.470	- 52.470
Rechtbank VK	35.400	31.480	30.050	30.050	30.050	30.050
Rechtbank Belasting	26.373	25.825	27.254	28.032	28.472	29.912
<b>Totaal Rechtbanken</b>	<b>1.503.348</b>	<b>1.518.936</b>	<b>1.551.522</b>	<b>1.600.481</b>	<b>1.646.540</b>	<b>1.691.508</b>
Hof Civiel	13.512	13.628	13.724	13.883	14.113	14.334
Hof Straf	35.166	35.426	35.320	35.248	35.183	35.133
Hof Belasting	4.078	3.371	3.577	3.800	3.781	3.805
<b>Totaal hoven</b>	<b>52.756</b>	<b>52.425</b>	<b>52.621</b>	<b>52.931</b>	<b>53.077</b>	<b>53.272</b>
Centrale Raad van beroep (CRvb)	8.306	7.105	6.604	6.383	6.192	6.139
<b>Totalen Rechtbank, hoven en CRvB</b>	<b>1.564.410</b>	<b>1.578.467</b>	<b>1.610.747</b>	<b>1.659.795</b>	<b>1.705.808</b>	<b>1.750.919</b>

**Tabel 3 afspraak Raad-J&V 2018  
(aantallen producten)**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rechtbank Civiel	280.794	276.502	268.832	268.994	264.336	264.336
Rechtbank Bestuur	50.547	49.788	47.950	48.356	48.466	48.466
Rechtbank Straf	174.403	173.551	173.026	172.598	172.363	172.363
Rechtbank Kanton	1.024.830	1.034.862	1.038.700	1.073.597	1.097.966	1.097.966
Rechtbank VK	35.200	35.200	35.200	35.200	35.200	35.200
Rechtbank Belasting	24.089	24.033	24.402	25.216	25.189	25.189
<b>Totaal Rechtbanken</b>	<b>1.589.863</b>	<b>1.593.936</b>	<b>1.588.110</b>	<b>1.623.961</b>	<b>1.643.520</b>	<b>1.643.520</b>
Hof Civiel	11.882	11.763	11.562	11.707	11.684	11.684
Hof Straf	35.520	35.785	35.765	35.747	35.734	35.734
Hof Belasting	3.942	3.971	4.052	4.134	4.105	4.105
<b>Totaal hoven</b>	<b>51.344</b>	<b>51.519</b>	<b>51.379</b>	<b>51.588</b>	<b>51.523</b>	<b>51.523</b>
Centrale Raad van beroep (CRvb)	8.195	7.626	7.524	7.653	7.676	7.676
<b>Totalen Rechtbank, hoven en CRvB</b>	<b>1.649.402</b>	<b>1.653.081</b>	<b>1.647.013</b>	<b>1.683.202</b>	<b>1.702.719</b>	<b>1.702.719</b>

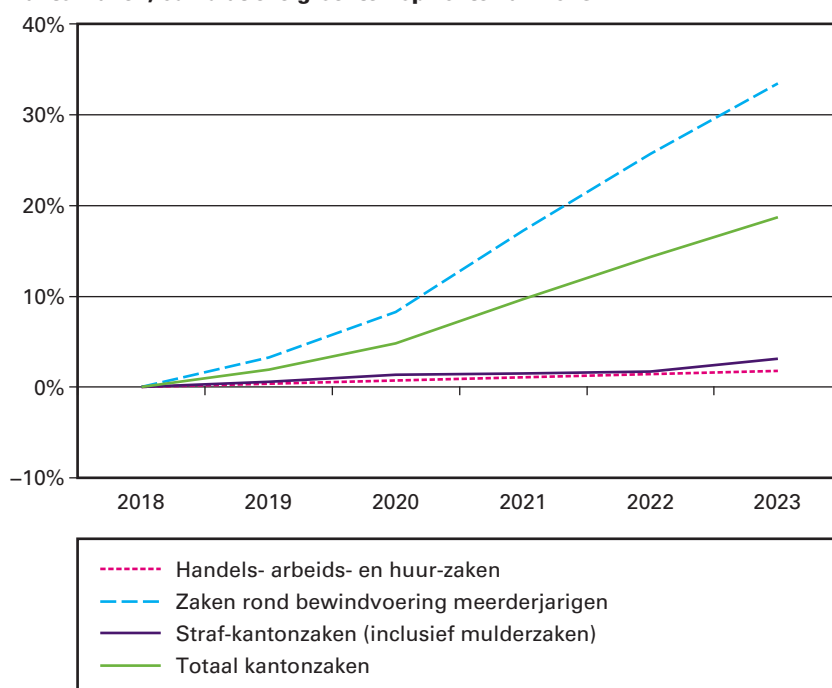
### Kantonzaken (civiel en straf)

In totaal zal het aantal kantonzaken (civiele zaken, overtredingszaken en Mulderzaken opgeteld) in de komende jaren sterk toe blijven nemen vanwege de toename van bewinden meerderjarigen.

De huidige PMJ-meerjarenprognose voor *civiele* kantonzaken (handelsrecht en familierecht) vertoont een doorgaande forse groei voor de komende jaren; in 2023 zullen er naar verwachting ruim een vijfde meer zaken te behandelen zijn dan in 2018. Dit is het gevolg van de voortgaande sterke toename binnen familie van bewind meerderjarigen (curatele, bewind, mentorschap) en de daarmee verband houdende toezichtswerkzaamheden.

Bij de *strafzaken* Kanton zal het aantal overtredings- en Mulder-zaken de komende jaren in de buurt liggen van het niveau in 2018; naar verwachting zal het volume met slechts een half procent per jaar toenemen. Het aantal overtredingszaken zal enigszins afnemen en het aantal Mulderzaken (WAHV) zal enigszins toenemen.

#### Kantonzaken, cumulatieve groei ten opzichte van 2018

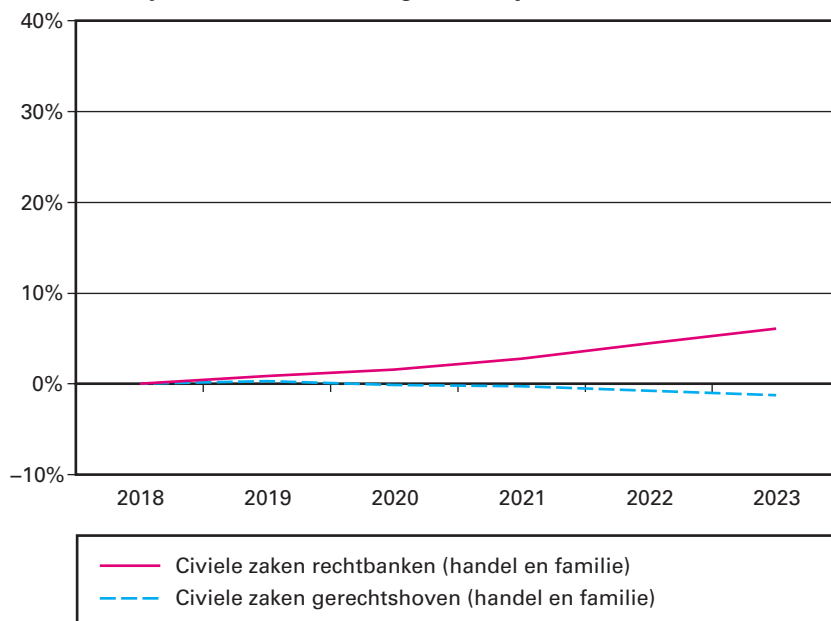


### *Civielrechtelijke zaken (handel en familie) rechtbanken en hoven*

De prognose van het aantal bij rechtbanken te behandelen civiele rechtszaken (niet-kantonzaken) geeft aan dat er de komende vijf jaar weinig zal veranderen. In 2023 zal het aantal zaken slechts 1 procent lager liggen dan in 2018. Het aantal verzoekschriftprocedures zal licht afnemen. Het aantal dagvaardingszaken blijft redelijk stabiel.

De capaciteitsbehoefte voor de behandeling van civiele rechtszaken in hoger beroep (gerechtshoven) zal de komende vijf jaren wel gaan toenemen met ongeveer 1 procent per jaar; in totaal circa 6 procent hoger dan in 2018. Het aantal dagvaardingszaken neemt af en de verzoekschriftprocedures (waaronder familiezaken) nemen toe.

#### **Civielrechtelijke zaken, cumulatieve groei ten opzichte van 2018**





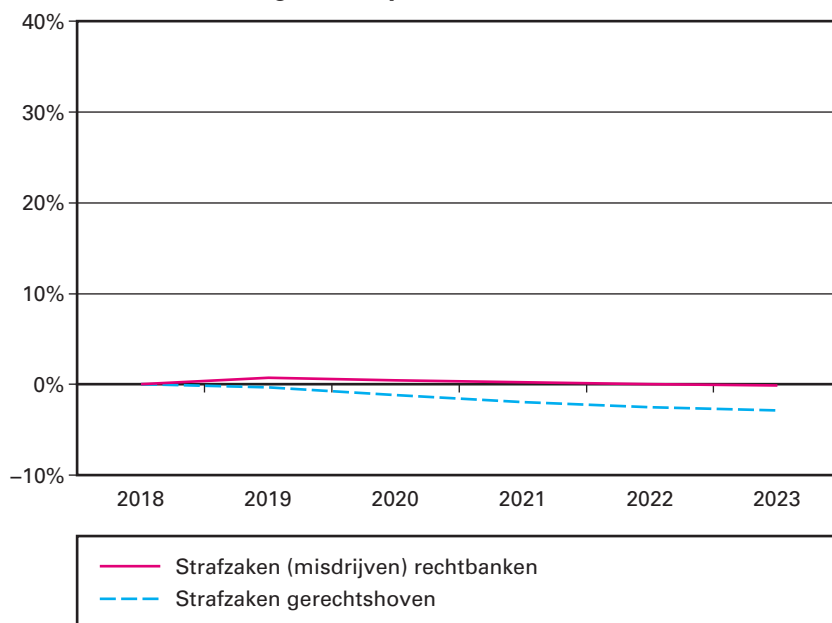
### *Strafzaken rechtbanken en hoven*

Het aantal geregistreerde misdrijven neemt in de periode tot en met 2023 naar verwachting verder af, met ruim 8 procent. Het aantal opgehelderde misdrijven daalt wat minder sterk.

De PMJ-prognose van het aantal te behandelen strafzaken bij rechtbanken, niet zijnde kantonzaken, laat slechts een beperkte afname zien met ongeveer een half procent per jaar. Per saldo zal in 2023 het aantal zaken op het gebied van het strafrecht slechts circa 3 procent lager liggen dan in 2018. Weliswaar neemt het aantal ter zitting gebrachte strafzaken zelf sterker af, maar het aantal raadkamerzaken en het aantal voegingen ter zitting zal niet gaan dalen.

De PMJ-prognose van het aantal te behandelen strafzaken bij gerechtshoven (hoger beroep), houdt in dat het aantal zaken stabiliseert rond het niveau van 2018. Weliswaar zal het aantal hoger beroeps-strafzaken zelf in lichte mate afnemen, maar het aantal raadkamerzaken neemt toe.

#### **Strafzaken, cumulatieve groei ten opzichte van 2018**



### *Bestuursrechtelijke zaken*

De PMJ-prognose van het aantal te behandelen reguliere<sup>2</sup> bestuursrechtelijke zaken bij rechtbanken laat een afname met ruim 2 procent per jaar zien voor de jaren tot en met 2021, waarna het aantal zaken in beperkte mate, met circa 1 procent per jaar, zal gaan toenemen. Per saldo zal in 2023 het aantal zaken een kleine 4 procent lager liggen dan in 2018.

De huidige PMJ-prognose van de capaciteitsbehoefte bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) laat een forse afname zien ten opzichte van 2018; in 2023 zullen er naar verwachting ongeveer een kwart minder zaken instromen dan in 2018. In 2017 was sprake van een piek in de instroom, die leidt tot een piek in de uitstroom in 2018. Na het wegwerken van de piek zal het aantal zaken weer terugvallen, waardoor er in vergelijking met 2018 een forse afname te zien zal zijn. De rest van de afname volgt de ontwikkeling van de 1e aanlegzaken (de mate van appel is redelijk constant). De beschreven ontwikkeling betreft wel uitsluitend de capaciteitsbehoefte bij gelijkblijvende voorraden.

Het aantal af te handelen belastingzaken bij de rechtbanken zal eerst licht afnemen en vanaf 2020 weer gaan toenemen, waardoor dat aantal naar verwachting in 2023 meer dan een tiende hoger zal liggen dan in 2018.

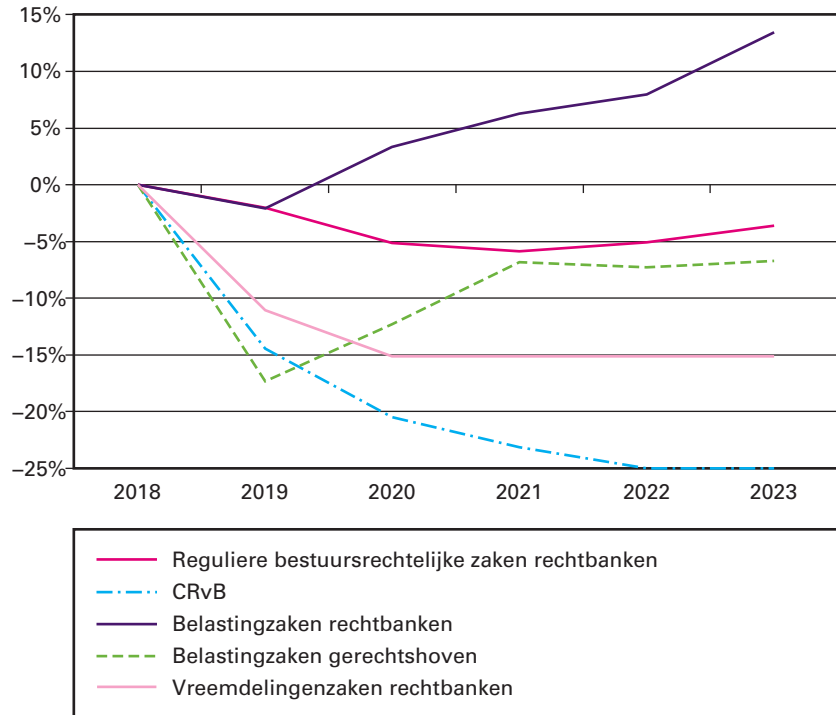
Een deel van de groei is het gevolg van wijzigingen in de invorderingsregelgeving (invordering van toeslagen en uitstel van betaling) en maatregelen in het kader van constructiebestrijding, zoals opgenomen in het Belastingplan 2017. Een ander deel is het gevolg van groei van het aantal lokale belastingzaken (d.w.z. niet rijksbelastingen betreffende).

Het aantal af te handelen belastingzaken bij de gerechtshoven zal in 2019 fors, met ruim 15 procent, afnemen en daarna weer enigszins gaan toenemen: in 2023 zal de instroom van deze zaken toch nog ongeveer 7 procent lager liggen dan in 2018.

---

<sup>2</sup> Dat wil zeggen de bestuursrechtelijke zaken met uitzondering van belastingzaken en vreemdelingenzaken.

### Bestuursrechtelijke zaken, cumulatieve groei ten opzichte van 2018



#### Vreemdelingenzaken

Binnen Europa worden een aantal veranderingen verwacht met mogelijke impact op de instroom van vreemdelingenberoepen. De Europese leiders hebben in juni 2018 een akkoord bereikt tijdens de migratietop.

EU-instellingen moeten de plannen nu gaan uitwerken. Welke wijzigingen dit met zich zal brengen voor de Rechtspraak is nu nog niet bekend. Ook de impact van de Brexit is op dit moment nog niet te overzien. De datum van de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie (EU) is 29 maart 2019.

Naast deze veranderingen zijn de afgelopen periode ontwikkelingen gesignaleerd die duiden op een mogelijke toename van de asielinstroom en dan met name de instroom via de Oostmediterrane route (Griekenland). Dit kan leiden tot een toename van het aantal beroepen bij de rechtbanken. De IND zorgt op dit moment dat de huidige voorraden versneld wordt weggewerkt wat tot gevolg heeft dat de instroom beroepen tijdelijk toe neemt in 2018 en 2019.

### 3.3 Budgettaire consequenties

In tabel 4 wordt per productgroep aangegeven wat de verschillen zijn tussen de eerder toegekende middelen uit de begroting van Justitie en Veiligheid 2018 en de middelen die nodig zijn om de productieaantallen conform de huidige meerjarenprognose (zoals beschreven in paragraaf 3.2, tabel 2) met de huidige prijzen van 2017–2019 mogelijk te maken.

**Tabel 4 Budgettaire gevolgen productie conform meerjarenprognose  
(in euro's)**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rechtbank Civiel	10.116.119	6.266.210	1.172.678	1.567.885	- 919.867	164.479
Rechtbank Bestuur	19.044.209	19.123.337	17.998.311	19.501.850	18.997.166	17.754.380
Rechtbank Straf	4.748.310	4.373.543	5.479.585	6.374.323	7.144.701	7.847.945
Rechtbank Kanton	9.663.932	8.009.261	2.971.947	621.984	- 2.970.948	- 9.932.196
Rechtbank VK	- 264.284	4.908.790	6.795.771	6.795.771	6.795.771	6.795.771
Rechtbank Belasting	- 2.667.903	- 2.090.798	- 3.327.543	- 3.285.540	- 3.830.407	- 5.510.513
Hof Civiel	- 6.449.975	- 7.372.616	- 8.546.701	- 8.602.045	- 9.602.191	- 10.475.836
Hof Straf	559.399	564.764	700.055	785.006	866.810	945.468
Hof Belasting	- 493.446	2.174.371	1.722.750	1.210.537	1.176.498	1.088.644
Centrale Raad van beroep (CRvb)	- 375.399	1.747.789	3.088.717	4.262.390	4.981.459	5.158.730
<b>Totalen Rechtbank, hoven en CRvB</b>	<b>33.880.961</b>	<b>37.704.650</b>	<b>28.055.570</b>	<b>29.232.163</b>	<b>22.638.991</b>	<b>13.836.873</b>
correctie CBM afz. financieren	- 6.551.150	- 6.456.311	- 5.681.780	- 5.681.780	- 5.681.780	- 5.681.780

Op basis van de huidige instroomcijfers zou de pxq-bijdrage voor 2018 circa € 34 mln. en voor 2019 circa € 38 mln. lager uitkomen. Gezien de huidige financiële problematiek kan de Rechtspraak een verlaging van de bijdrage van deze omvang niet opvangen. Daarom is met de Minister voor Rechtsbescherming overeengekomen dat de berekende verlaging van de p\*q-bijdrage voor 2018 en voor 2019 beschikbaar blijft voor de rechtspraak.

In tabel 5 zijn de prijsafspraken opgenomen zoals overeen gekomen en vastgelegd in een prijsakkoord voor de periode 2017–2019.

**Tabel 5 Prijzen per zaak<sup>1</sup>**

	2018	2019
Rechtbank Civiel	762,96	761,48
Rechtbank Bestuur	2.111,33	2.102,85
Rechtbank Straf	1.105	1.100,54
Rechtbank Kanton	154,81	154,69
correctie CBM afz. financiers	154,81	154,69
Rechtbank VK	1.321,42	1.319,57
Rechtbank Belasting	1.168,08	1.166,74
Hof Civiel	3.957,04	3.953,15
Hof Straf	1.580,22	1.573,16
Hof Belasting	3.634,18	3.626,65
Centrale Raad van beroep (CRvb)	3.374,37	3.355,69

<sup>1</sup> prijspeil 2017

In deze prijzen zijn mutaties verwerkt voor de innovatiekosten van het programma KEI, de geleidelijke invoering van professionele standaarden en voor nieuwe wet- en regelgeving. Per saldo nemen de prijzen de komende jaren af door de verwerking van de efficiencytaakstelling Rutte II. De Rechtspraak kan deze efficiencytaakstelling slechts deels invullen met besparingen op de bedrijfsvoering (zoals aangegeven in het MeerJarenPlan) en met de verwachte baten uit KEI.

#### 4 Bijdrage voor gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 voor rekening van de gerechten. Het gaat onder andere om kosten voor getuigen, tolken en vertalers en deskundigen. De bijdrage voor gerechtskosten in civiele en bestuursrechtelijke zaken voor 2018 en verder komt conform het BFR 2005 tot stand door de verwachte productie in de sectoren civiel en bestuur (tabel 4) te vermenigvuldigen met de in 2017 gerealiseerde kostprijzen per sector (€ 1,14 voor civiel en € 15,19 voor bestuur).

**Tabel 6 Verwachte instroom civiel en bestuur (absolute aantallen)**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rechtbank Civiel	267.535	268.273	267.292	266.935	265.544	264.120
Rechtbank Bestuur	41.527	40.694	39.391	39.082	39.432	40.023
Rechtbank Kanton	854.810	874.840	910.457	960.329	1.007.750	1.051.235
Rechtbank VK	35.400	31.480	30.050	30.050	30.050	30.050
Rechtbank Belasting	26.373	25.825	27.254	28.032	28.472	29.912
<b>Totaal Rechtbanken</b>	<b>1.225.645</b>	<b>1.241.112</b>	<b>1.274.444</b>	<b>1.324.428</b>	<b>1.371.248</b>	<b>1.415.340</b>
Hof Civiel	13.512	13.628	13.724	13.883	14.113	14.334
Hof Belasting	4.078	3.371	3.577	3.800	3.781	3.805
<b>Totaal hoven</b>	<b>17.590</b>	<b>16.999</b>	<b>17.301</b>	<b>17.683</b>	<b>17.894</b>	<b>18.139</b>
Centrale Raad van beroep (CRvb)	8.306	7.105	6.604	6.383	6.192	6.139
<b>Totalen Rechtbank, hoven en CRvb</b>	<b>1.251.541</b>	<b>1.265.217</b>	<b>1.298.349</b>	<b>1.348.494</b>	<b>1.395.333</b>	<b>1.439.618</b>
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
civiel	1.295	1.319	1.358	1.415	1.468	1.516
bestuur	1.757	1.648	1.623	1.631	1.639	1.670
<b>Totale raming gerechtskosten</b>	<b>3.052</b>	<b>2.966</b>	<b>2.982</b>	<b>3.046</b>	<b>3.107</b>	<b>3.186</b>

**Tabel 7 mutatie bijdrage gerechtskosten conform systematiek BFR 2005 x € 1.000**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gerechtskosten	3.052	2.966	2.982	3.046	3.107	3.186
– waarvan civiel	1.295	1.319	1.358	1.415	1.468	1.516
– waarvan bestuur	1.757	1.648	1.623	1.631	1.639	1.670
J&V-begroting 2018	2.504	2.534	2.568	2.611	2.656	2.656
<b>Vershil tov. begroting J&amp;V 2018</b>	<b>548</b>	<b>432</b>	<b>414</b>	<b>435</b>	<b>451</b>	<b>530</b>

## 5 Bijdrage voor overige kosten

De bijdrage voor overige kosten heeft betrekking op de megazaken in het strafrecht, de bij wet aan gerechten opgedragen bijzondere kamers en het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

### 5.1 Megazaken

Megazaken in het strafrecht hebben betrekking op grote tijdrovende zaken waardoor toepassing van de normale kostprijzen voor strafzaken niet passend is. Bij de rechtbanken wordt in 2018 uitgegaan van circa 5.400 megazittingsuren. Bij de hoven wordt uitgegaan van circa 1.500 megazittingsuren.

**Tabel 8 Budgettaire gevolgen raming Megazaken**  
x € 1.000

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Megazaken rechtbanken	11.138	11.138	11.138	11.138	11.138	11.138
Megazaken hoven	3.078	3.082	3.084	3.082	3.082	3.082
Wimzaken hof Den Haag	851	851	851	851	851	851
Wimzaken rb Den Haag	1.580	1.580	1.580	1.580	1.580	1.580
<b>Totaal begrotingsvoorstel 2019</b>	<b>16.647</b>	<b>16.651</b>	<b>16.653</b>	<b>16.651</b>	<b>16.651</b>	<b>16.651</b>
J&V-begroting 2018	16.647	16.651	16.653	16.651	16.651	16.651
<b>Verschil tov. J&amp;V-begroting 2018</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

De rechtbank en het hof in Den Haag zijn exclusief bevoegd om zaken voortvloeiend uit de Wet internationale misdrijven te behandelen. Deze zaken vragen een andere wijze van voorbereiden en kennis dan «normale» megazaken. Zo moet voor deze zaken inzicht worden verkregen in verdragsrecht, recht van internationale organisaties en tribunalen ter zake van diverse leerstukken en internationale verdragen.

### 5.2 Bijzondere kamers

Bij de bijzondere kamers gaat het om specifieke kamers van gerechten die – met uitsluiting van andere gerechten – bij wet bevoegd zijn verklaard om bepaalde zaken te behandelen. Het gaat om: de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Noord-Holland), de Ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamer voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Mulderzaken bij hof Arnhem-Leeuwarden, rechtbank Noord-Nederland), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (WOTS, hof Arnhem-Leeuwarden), de centrale grondkamer (hof Arnhem-Leeuwarden), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (OPTA/NMA, rechtbank Rotterdam), liaisonrechter (rechtbank Den Haag) en de raden penitentiaire kamer (hof Arnhem-Leeuwarden).

#### *Versterken juridische infrastructuur: oprichting van de Netherlands Commercial Court*

Het Nederlandse bedrijfsleven wordt steeds vaker geconfronteerd met de keuze om geschillen in internationale contracten voor te leggen aan speciale handelsgerechten (vooral het Commercial Court in Londen) of

aan arbitrage in andere landen. Om aantrekkelijk te blijven als jurisdictie voor internationale handelsgeschillen zal Nederland moeten investeren in het versterken van de juridische infrastructuur door voor dit soort geschillen een meer geschikte voorziening aan te bieden. De wetgeving voor de invoering van een in ingewikkelde handelszaken gespecialiseerd gerecht, de Netherlands Commercial Court (NCC) en de Netherlands Commercial Court of Appeal (NCCA), is inmiddels ingediend bij de Eerste Kamer. Direct na de inwerkingtreding van de wet zal de NCC(A) van start gaan. De Rechtspraak zal jaarlijks een bijdrage van het Ministerie ten behoeve van de NCC(A) ontvangen door middel van een vordering op het Ministerie. De lumpsum-bijdrage aan de Rechtspraak voor de kosten van de NCC(A) is, anders dan de reguliere Lamicie-bekostiging, niet gebaseerd op het aantal afgedane zaken. De hoogte van deze bijdrage wordt vastgesteld op basis van de verwachte kosten, die mede gebaseerd zijn op het aantal geraamde zaken.

**Tabel 9 Budgettaire gevolgen van de raming Bijzondere kamers rechtspraak  
x € 1.000**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bijzondere Kamers	11.294	11.258	11.258	11.258	11.258	11.258
NCC	800	800	800	900	1.000	1.000
<b>Totaal begrotingsvoorstel 2019</b>	<b>12.094</b>	<b>12.058</b>	<b>12.058</b>	<b>12.158</b>	<b>12.258</b>	<b>12.258</b>
J&V begroting 2018	10.563	10.668	10.630	10.588	10.550	10.550
<b>Vershil t.o.v. J&amp;V-begroting 2018</b>	<b>1.531</b>	<b>1.390</b>	<b>1.428</b>	<b>1.570</b>	<b>1.708</b>	<b>1.708</b>

In 2018 komen de kosten zo'n € 1,5 miljoen hoger uit dan in de JenV-begroting 2018 is gefinancierd. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de NCC en door de commissie langgestraften. Op 1 maart 2017 is het Besluit Adviescollege Levenslanggestraften in werking getreden. Dit Adviescollege adviseert de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid periodiek over het al dan niet starten met activiteiten gericht op re-integratie, waaronder verlof. Verder zijn er bij het hof Arnhem-Leeuwarden meer Mulderzaken. Het betreft hier onder meer beroepen tegen bestuurlijke boetes die door de gemeenten zijn opgelegd voor bijvoorbeeld overlast in openbare ruimten. Tot slot is het aantal octrooi-zaken gestegen.

### **5.3 College van beroep voor het Bedrijfsleven**

De kosten van het College van beroep voor het bedrijfsleven zijn toegenomen ten opzichte van wat daarvoor in de begroting van Justitie en Veiligheid 2018 is opgenomen.

**Tabel 10 Budgettaire gevolgen van de raming College van beroep voor bedrijfsleven  
x € 1.000**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
CBB	7.300	7.300	7.300	7.300	7.300	7.300
<b>Totaal begrotingsvoorstel 2019</b>	<b>7.300</b>	<b>7.300</b>	<b>7.300</b>	<b>7.300</b>	<b>7.300</b>	<b>7.300</b>
J&V-begroting 2018	6.448	6.449	6.450	6.450	6.450	6.450
<b>Vershil t.o.v. J&amp;V-begroting 2018</b>	<b>852</b>	<b>851</b>	<b>850</b>	<b>850</b>	<b>850</b>	<b>850</b>



Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) oordeelt over geschillen op het terrein van het sociaaleconomisch bestuursrecht. Dat betekent dat er vaak kwesties van Europees recht spelen. Daarnaast is het College hogerberoepsinstantie voor uitspraken op het gebied van een aantal specifieke wetten, zoals de Mededingingswet en de Telecommunicatiewet. In 2017 was de instroom bij het CBb met in totaal 1.900 zaken liefst 42 procent hoger dan in 2016, terwijl dat jaar ook al een zeer hoge instroom voor het college had opgeleverd. De toename bij CBb was in 2017 geconcentreerd in zaken ten gevolge van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en meststoffenwetgeving en Europese landbouw-wetgeving.

De belangrijkste verklaring voor de sterk stijgende instroom bij het CBB zijn veranderingen in de regelgeving en in het (handhavings)beleid van een aantal grotere bestuursorganen. Evidente voorbeelden zijn beroepen met betrekking tot het aantreffen van fiproniel in eieren, zaken met betrekking tot de Fosfaatregeling 2017 en naar verwachting een groot aantal beroepszaken en voorlopige voorzieningen met betrekking tot de Fosfaatregeling 2018. Om die reden zal de bijdrage voor het CBB moeten worden verhoogd om te voorkomen dat er voorraadvorming in deze beroepen zal ontstaan.

#### **Bijdrage voor niet-BFR 2005 taken**

De bijdrage voor niet-BFR 2005 taken heeft betrekking op de bijdrage die de Rechtspraak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en van derden ontvangt voor andere dan de in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 geregelde taken. Het gaat hier om tuchtrecht, de secretariaten van de commissies van toezicht voor het gevangeniswezen en enkele overige taken.

**Tabel 11 Budgettaire gevolgen van de raming Niet BFR 2005 taken**  
x € 1.000

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tuchtrecht	3.204	3.204	3.204	3.204	3.204	3.204
Secr. Commissie van toezicht	5.676	5.676	5.676	5.676	5.676	5.676
Nederlandse Antillen (SSR)	50	50	50	50	50	50
<b>Totaal begrotingsvoorstel 2019</b>	<b>8.930</b>	<b>8.930</b>	<b>8.930</b>	<b>8.930</b>	<b>8.930</b>	<b>8.930</b>
J&V-begroting 2018	8.530	8.530	8.530	8.530	8.530	8.530
<b>Verschil tov.J&amp;V-begroting 2018</b>	<b>400</b>	<b>400</b>	<b>400</b>	<b>400</b>	<b>400</b>	<b>400</b>

#### **5.4 Bijdrage tuchtrecht**

Bij tuchtrecht gaat het om de kosten die gerechten maken ten behoeve van tuchtcolleges. Tuchtcolleges in eerste aanleg, zoals de Raden van Discipline (advocatuur), de kamers voor het notariaat, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, zijn zelfstandige colleges die veelal voor bemensing, huisvesting of plaats van zaaksbehandeling grotendeels van een gerecht afhankelijk zijn. De bepalingen over bekostiging van de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 zijn op deze colleges niet van toepassing. Met de gerechten die het aangaat worden – buiten de Raad om – afspraken gemaakt. De bedragen worden overeengekomen tussen de desbetreffende gerechten en de tuchtcolleges die vallen onder de beleidsverantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen is vanaf 1 januari 2018 in werking getreden. Dit houdt in dat de kosten van het toezicht op notarissen en gerechtsdeurwaarders en de kosten van tuchtrechtspraak van advocaten, notarissen en gerechtsdeurwaarders vanaf dan worden doorberekend aan de beroepsgroepen. Ook onder die nieuwe wet blijven de gerechten op de huidige wijze gefinancierd met een bijdrage voor tuchtrecht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

#### **5.5 Secr. Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen**

De gerechten verrichten ten behoeve van de Commissies van Toezicht (CvT) voor het gevangeniswezen secretariaatswerkzaamheden in het kader van de behandeling van klachten van gedetineerden. Deze werkzaamheden worden volledig door de opdrachtgever (Ministerie van Justitie en Veiligheid) gefinancierd. Op basis van het aantal geraamde klachten, het aantal cellen en de gerealiseerde kosten komt de raming van de jaarlijkse kosten vanaf 2018 € 0,1 miljoen lager uit. De totale, geraamde kosten komen uit op ruim € 5,7 miljoen. Dit bedrag is inclusief de structurele overheveling van DJI inzake het kenniscentrum CvT's aan de rechtbank Midden Nederland (€ 130.000).

## 6 Aanvraag leenfaciliteit

Voor investeringen maakt de Rechtspraak gebruik van de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De huidige verwachting is dat gemiddeld een jaarlijks leenplafond van € 40 mln. nodig is. Op grond van de meerjarige investeringsplannen uit de jaarplannen 2018 van de gerechten, het Bureau Raad en de landelijke diensten IV-organisatie, SSR en LDCR, ontstaat het volgende beroep op de leenfaciliteit:

**Tabel 12 Aanvraag leenfaciliteit**  
**x € 1.000**

2018	2019	2020	2021	2022	2023
40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000

## 7 Samenvattend begrotingsvoorstel voor de Rechtspraak

In tabel 13 worden alle voorgaande financiële mutaties voor 2018 tot en met 2023 weergegeven ten opzichte van de stand van de begroting 2018 van Justitie en Veiligheid. De prijzen die voor de periode 2017–2019 met de Minister voor Rechtsbescherming zijn afgesproken worden conform het Besluit Financiering rechtspraak 2005 elk jaar geïndexeerd op het loon- en prijspeil.

**Tabel 13 Mutaties begrotingsvoorstel Rechtspraak 2019**  
x € 1.000

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Productiegerelateerde bijdrage	- 33.881	- 37.705	- 28.056	- 29.232	- 22.639	- 13.837
Compensatie J&V	33.881	37.705				
Gerechtskosten	548	432	414	435	451	530
Overige kosten	2.383	2.241	2.278	2.420	2.558	2.558
Niet BFR	400	400	400	400	400	400
<b>Mutatie bijdrage Rechtspraak</b>	<b>3.331</b>	<b>3.074</b>	<b>- 24.964</b>	<b>- 25.978</b>	<b>- 19.230</b>	<b>- 10.349</b>
<b>Aanvulling negatief EV</b>	<b>40.000</b>	<b>34.000</b>				
	<b>43.331</b>	<b>37.074</b>	<b>- 24.964</b>	<b>- 25.978</b>	<b>- 19.230</b>	<b>- 10.349</b>

Voor 2018 en voor 2019 betekent dit dat het totaal van de mutaties leiden tot een verhoging van de bijdrage van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van € 3 mln. Daarnaast wordt voor 2018 en voor 2019 een negatief eigen vermogen verwacht dat moet worden aangevuld door de Minister voor Rechtsbescherming. Deze extra middelen voor 2018 en voor 2019 zijn noodzakelijk om de verwachte instroom van zaken te kunnen verwerken en de kwaliteit te kunnen waarborgen.

## 8 Ontwikkeling eigen vermogen

De financiële situatie van de Rechtspraak blijft zorgelijk. Zoals al was geraamd in de begroting van vorig jaar, is in 2017 voor het eerst een negatief eigen vermogen gerealiseerd. De Minister voor Rechtsbescherming vult dat negatieve eigen vermogen conform het BFR (artikel 17) aan tot nul. Ook voor 2018 en 2019 wordt een negatief eigen vermogen voorzien. Voor deze financiële problematiek zijn twee hoofdoorzaken aan te wijzen: het tempo waarin de digitalisering van de rechtspraak zich nu ontwikkelt en de sterk gedaalde zaaksinstroom. Over deze financiële problematiek is de Raad voor de rechtspraak in voortdurend overleg met de Minister voor Rechtsbescherming.

De digitaliserings- en vernieuwingsoperatie KEI moet naast een inhoudelijke verbetering (toegankelijke rechtspraak in de digitale samenleving) ook een structurele besparing op de exploitatiekosten (minder inzet van ondersteunend personeel) opleveren. De KEI-baten worden gebruikt om de rijksbrede taakstelling Ruttell in te vullen. Het ontwikkelen en invoeren van nieuwe systemen vraagt om een aanzienlijke investering. Pas na succesvolle invoering van een it-systeem kan de personele bezetting worden verlaagd en de bijbehorende besparing worden bereikt. Door de huidige reset van de digitalisering van de rechtspraak lopen de ontwikkelkosten langer door en worden de baten pas later gerealiseerd. De KEI-besparingen door de uitstroom van personeel zijn daardoor in 2018 en 2019 bescheiden van omvang.

De sterk gedaalde zaaksinstroom leidt tot aanzienlijke frictieproblematiek. De daling van de financiering door de lagere zaaksinstroom is te groot om dit te kunnen opvangen met even grote kostenbesparingen, zeker in een tijd dat aanzienlijke investeringen nodig zijn voor de digitalisering. Het tempo waarin de kosten van de Rechtspraak kunnen worden teruggebracht is beperkt gezien het relatieve vaste karakter van de kosten.

In tabel 14 wordt de ontwikkeling van het eigen vermogen voor 2018 en 2019 van de Rechtspraak weergegeven. De huidige verwachting is dat eind 2018 een negatief eigen vermogen zal ontstaan van minimaal € 40 mln. Ook in 2019, na aanvulling van het negatieve eigen vermogen van 2018 tot nul, zal een tekort ontstaan van minimaal € 34 mln. Indien de instroom van zaken in de praktijk lager uitkomt dan de huidige vastgestelde instroomprognose, kan het financiële beeld verder verslechteren.

**Tabel 14 Eigen vermogen Rechtspraak  
(in mln. euro)**

	2017	2018	2019
Eigen vermogen per 1-1	1,6	0	0
Prognose resultaat	- 28,6	- 40	- 34
Eigen vermogen per 31-12	- 26,9	- 40	- 34
Aanvullen negatief EV door J&V	26,9	40	34

De egalisatierekening wordt door de Minister voor Rechtsbescherming ingezet om de financiële tekorten van de Rechtspraak te dekken. Om die reden zal eind 2018 naar verwachting de egalisatierekening volledig zijn gebruikt.

**Tabel 15 Ontwikkeling egalisatierekening  
(in mln. euro)**

Stand 1-1-2018	43
Onttrokken door J&V compensatie tekort 2017	- 27
Onttrekken door J&V voor CBM financiering	- 6
Onttrekken door J&V voor problematiek 2018	- 10
Prognose mutatie egalisatierekening 2018	0
Stand 31-12-2018	0

